

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 309/2552

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรโจทก์ สหกรณ์การเกษตรเมืองมุกดาหาร จำกัด กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 193/34, ป.พ.พ. มาตรา 379, ป.พ.พ. มาตรา 203, ป.พ.พ. มาตรา 193/30, ป.พ.พ. มาตรา 193/15

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์เป็นองค์การของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร พ.ศ.2517 มาตรา 6 แม้โจทก์จะมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อและจัดให้มีการซื้อผลิตผลเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนของเกษตรกรรวมถึงเครื่องอุปโภคและบริโภคอันจำเป็นเพื่อจำหน่ายด้วย แต่ก็ต้องจำหน่ายในราคาอันสมควรและแม้สัญญาซื้อขายปุ๋ยจะระบุว่า ราคาที่เหลือผู้ซื้อจะชำระให้เสร็จสิ้นภายในวันที่กำหนดโดยผู้ซื้อยินยอมเสียดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศกำหนดราคาจำหน่ายปุ๋ย ก็ได้แสดงว่าโจทก์มีวัตถุประสงค์มุ่งแสวงหากำไรอันจะถือว่าเป็นการประกอบการค้า โจทก์จึงมิใช่ผู้ประกอบการค้าตามความหมายของ ป.พ.พ. มาตรา 193/34 (1) ต้องใช้อายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 ประกาศของโจทก์เรื่องราคาจำหน่ายปุ๋ยที่กำหนดหลักเกณฑ์การชำระค่าปุ๋ยไว้โดยให้มีการเสียดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นในกรณีที่ชำระค่าปุ๋ยล่าช้า เป็นการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าในกรณีที่จำเลยที่ 1 ชำระหนี้เกิน 6 เดือน หรือ 9 เดือน ในอัตราลดหลั่นกันไป ถือได้ว่าเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 ศาลย่อมลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ สัญญาซื้อขายปุ๋ยไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ทั้งจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ โจทก์จึงมีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลันตาม ป.พ.พ. มาตรา 203 วรรคหนึ่ง ย่อมถือว่าจำเลยที่ 1 ผิดนัดไม่ชำระหนี้ต่อเมื่อโจทก์ได้ทวงถามแล้ว โจทก์มีหนังสือทวงถามให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้ค่าปุ๋ย โดยกำหนดให้จำเลยที่ 1 ชำระภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือ แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้รับหนังสือทวงถามดังกล่าวแล้วหรือไม่ จึงไม่อาจเริ่มนับวันที่จำเลยที่ 1 ผิดนัดได้ ศาลจึงพิพากษาให้จำเลยทั้งยี่สิบชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินที่ค้างชำระนับแต่วันฟ้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2540 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาซื้อสินค้าปุ๋ยหลายชนิดจากโจทก์รวมเป็นเงินค่าสินค้าทั้งสิ้น 1,104,357 บาท มีจำเลยที่ 2 ถึงที่ 19 และนายคำดี เป็นผู้ค้ำประกัน โจทก์ส่งมอบสินค้าปุ๋ยแก่จำเลยที่ 1 รับไว้แล้ว รวมเป็นเงินค่าสินค้าทั้งสิ้น 671,632 บาท จำเลยที่ 1 ชำระค่าสินค้าให้แก่โจทก์บางส่วนแล้วผิดนัด ยังคงค้างชำระ 642,885.44 บาท โจทก์คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 9 และ 12.50 ต่อปี นับแต่วันผิดนัดถึงวันฟ้องเป็นดอกเบี้ย 203,348.46 บาท รวมเป็นต้นเงินและดอกเบี้ยทั้งสิ้น 846,233.90 บาท โจทก์ทวงถามแล้ว จำเลยทั้งยี่สิบเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ถึงที่ 19 และจำเลยที่ 20 ในฐานะทายาทของนายคำดี ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินจำนวน 846,233.90 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12.50 ต่อปี ของต้นเงิน 642,885.44 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยทั้งยี่สิบให้การว่า จำเลยที่ 1 ได้ประชุมคณะกรรมการสหกรณ์จำเลยที่ 1 เพื่อสั่งซื้อปุ๋ยจากโจทก์นำไปจำหน่ายแก่สมาชิกโดยมอบอำนาจให้นายสมจิตร ซึ่งเป็นเหรัญญิกทำสัญญาซื้อขาย ส่วนการรับมอบปุ๋ยที่ประชุมมีมติ

แต่งตั้งให้นายนิยม ประธานกรรมการ หรือนายสวรงค์ รองประธานกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับมอบปฎิและลงนามในเอกสารรับมอบปฎิ ตามสัญญาซื้อขายปฎิระบุว่าโจทก์จะนำปฎิไปส่งมอบแก่จำเลยที่ 1 ณ ที่ทำการสหกรณ์ แต่โจทก์ไม่เคยส่งมอบปฎิตามสัญญา จำเลยที่ 1 ไม่เคยรับมอบปฎิ จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ จำเลยที่ 2 ถึงที่ 9 จำเลยที่ 11 ถึงที่ 13 และจำเลยที่ 18 รับว่าเป็นผู้ค้าประกันตามฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่ส่งมอบปฎิแก่จำเลยที่ 1 ตามสัญญา จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ จำเลยที่ 10 จำเลยที่ 14 ถึงที่ 17 และจำเลยที่ 19 ไม่เคยลงลายมือชื่อเป็นผู้ค้าประกันดังฟ้อง ลายมือชื่อที่ปรากฏในสัญญาค้าประกันเป็นลายมือชื่อปลอม จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ จำเลยที่ 20 รับว่าเป็นทายาทของนายคำดี แต่นายคำดี ไม่เคยลงลายมือชื่อเป็นผู้ค้าประกันดังฟ้อง ลายมือชื่อที่ปรากฏในสัญญาค้าประกันเป็นลายมือชื่อปลอม และนายคำดีไม่มีมรดกตกทอด จำเลยที่ 20 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ฟ้องโจทก์ขาดอายุความแล้ว เพราะมิได้ฟ้องภายใน 2 ปี นับแต่วันที่อ้างว่าส่งมอบปฎิ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งยี่สิบร่วมกันชำระเงินจำนวน 642,885.44 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันฟ้อง (วันที่ 27 กันยายน 2543) จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ กับให้จำเลยทั้งยี่สิบร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 10,000 บาท เฉพาะค่าขึ้นศาลให้ใช้แทนค่าทนายทนายที่โจทก์ขณะคดีทั้งนี้จำเลยที่ 20 ไม่จำต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกของนายคำดีที่ตกทอดได้แก่ตน โจทก์และจำเลยทั้งยี่สิบอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ โจทก์และจำเลยทั้งยี่สิบฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาข้อแรกของจำเลยทั้งยี่สิบว่า จำเลยที่ 1 ได้รับมอบปฎิตามใบกำกับสินค้าเอกสารหมายเลข จ.11 ถึง จ.15 หรือไม่ จำเลยทั้งยี่สิบฎีกาสรุ้ใจความว่า จากสำเนารายงานการประชุม เอกสารหมายเลข จ.11 ฉบับที่ 3 ที่จำเลยที่ 1 ได้แนบไปพร้อมกับสัญญาซื้อขายปฎิระบุไว้ชัดเจนว่า ในการรับมอบปฎิปลายทางจากโจทก์ที่ประชุมมีมติแต่งตั้งให้นายนิยม ตำแหน่งประธานกรรมการหรือนายสวรงค์ (จำเลยที่ 3) ตำแหน่งรองประธานกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับมอบปฎิและลงนามในเอกสารรับมอบปฎิแทนคณะกรรมการ และมอบอำนาจให้นายสมจิตร เจริญญิก เป็นผู้ลงนามในสัญญาซื้อขาย โจทก์ย่อมทราบดีอยู่แล้วว่า นายสมจิตรไม่มีอำนาจหน้าที่ในการรับมอบปฎิ ดังนั้น เมื่อโจทก์ให้นายสมจิตรรับมอบปฎิและลงนามรับมอบปฎิตามเอกสารหมายเลข จ.11 ถึง จ.15 โดยไม่มีอำนาจหน้าที่การกระทำของนายสมจิตรย่อมไม่ผูกพันจำเลยที่ 1 เห็นว่า สำเนารายงานการประชุมเอกสารหมายเลข จ.4 ที่โจทก์อ้างส่งนั้น นอกจากฉบับที่ 3 ที่จำเลยที่ 1 คัดสำเนาแนบไปพร้อมกับสัญญาซื้อขายปฎิเอกสารหมายเลข จ.6 แล้ว ยังมีสำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการของจำเลยที่ 1 ฉบับจริงอีก 2 ฉบับคือฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นการประชุมครั้งที่ 10/2540 เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2540 ครั้งเดียวกันกับฉบับที่ 3 รวมอยู่ด้วย แต่ปรากฏว่าสำเนารายงานการประชุมฉบับที่ 1 และที่ 2 ดังกล่าว ข้อความในตอนท้ายของวาระที่ 4 กลับระบุให้นายนิยมหรือนายสวรงค์ (จำเลยที่ 3) หรือนายสมจิตร คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับมอบปฎิและลงนามในเอกสารรับมอบปฎิแทนคณะกรรมการ ซึ่งความในข้อนี้จำเลยที่ 3 ที่มาเบิกความเป็นพยานของจำเลยที่ 1 และของตนเองก็ยอมรับว่าที่ประชุมมีมติแต่งตั้งให้ตนเองหรือนายนิยมหรือนายสมจิตรเป็นผู้มีหน้าที่รับมอบปฎิจากโจทก์ ตามีระบุไว้ในสำเนารายงานการประชุม เอกสารหมายเลข จ.4 ฉบับที่ 2 ที่ขีดเส้นใต้ด้วยหมึกสีแดงไว้จริง ทั้งนายเด่นพงษ์ พนักงานตำแหน่งนักการตลาดของโจทก์จังหวัดนครพนม ก็เบิกความเป็นพยานโจทก์ว่า วิถีปฏิบัติทั่วไปของโจทก์ หากปรากฏว่ารายงานการประชุมฉบับจริงของสหกรณ์กับฉบับที่กรอกในแบบพิมพ์ส่งให้โจทก์พร้อมสัญญาไม่ตรงกัน โจทก์จะถือฉบับตาม

รายงานประชุมฉบับจริงของสหกรณ์เป็นหลัก ข้อเท็จจริงจึงต้องฟังว่า นายสมจิตรก็เป็นผู้มีหน้าที่รับมอบปุ๋ยจากโจทก์และลงนามในเอกสารรับมอบปุ๋ยแทนจำเลยที่ 1 ได้ด้วยคนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกายังเห็นว่า แม้หากจะฟังว่าจำเลยที่ 1 มีมติให้นายนิยมหรือจำเลยที่ 3 คนใดคนหนึ่งมีหน้าที่ในการรับมอบปุ๋ยจากโจทก์ดังรายงานการประชุม เอกสารหมาย จ.4 ฉบับที่ 3 ที่แนบมาพร้อมกับสัญญาซื้อขายปุ๋ย มติดังกล่าวก็น่าจะเป็นเรื่องการบริหารงานภายในของจำเลยที่ 1 เองมิใช่ข้อตกลงที่โจทก์จะต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดเสมอไปเหมือนเช่นข้อตกลงที่ระบุไว้ในสัญญา เพราะในสัญญาข้อ 3 ก็ระบุเพียงว่า ผู้ขายจะนำปุ๋ยไปส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ ณ ที่ทำการสหกรณ์จำเลยที่ 1 เท่านั้น โดยเฉพาะฝ่ายจำเลยที่ 1 เอง ก็ได้ถือปฏิบัติเคร่งครัดเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากคำเบิกความของจำเลยที่ 3 เองที่ว่า เมื่อจำเลยที่ 3 ทราบว่าโจทก์ได้ส่งปุ๋ยโดยมีนายสมจิตรเป็นผู้รับมอบ ตามเอกสารหมาย จ.11 ถึง จ.15 จำเลยที่ 3 ก็ได้ดำเนินการอะไร แต่กลับกำชับให้นายสมจิตรเร่งรัดตามปุ๋ยจากโจทก์อีก ดังนั้นเมื่อโจทก์มีนายจิระศักดิ์ ผู้รับจ้างขนปุ๋ยของโจทก์มาเบิกความยืนยันว่า ได้รับปุ๋ยจากโกดังของโจทก์ไปส่งที่สหกรณ์ จำเลยที่ 1 ทั้ง 5 ครั้ง โดยแต่ละครั้งมีนายสมจิตรเป็นผู้รับมอบตามใบกำกับสินค้า เอกสารหมาย จ.11 ถึง จ.15 ประกอบกับจำเลยที่ 1 ก็ยังได้ชำระค่าปุ๋ยบางส่วนให้แก่โจทก์แล้วเป็นเงินถึง 170,000 บาท อันเป็นการยอมรับชัดแจ้งว่าได้รับปุ๋ยจากโจทก์แล้วเช่นนี้ จึงต้องฟังว่าจำเลยที่ 1 ได้รับมอบปุ๋ย ตามใบกำกับสินค้าเอกสารหมาย จ.11 ถึง จ.15 แล้ว จำเลยที่ 1 จึงต้องชำระราคาค่าปุ๋ยให้แก่โจทก์ ฎีกาของจำเลยทั้งยี่สิบในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาข้อต่อไปของจำเลยทั้งยี่สิบมีว่า จำเลยที่ 10 ที่ 14 ถึงที่ 17 ที่ 19 และนายคำดี เป็นผู้ค้าประกันจำเลยที่ 1 หรือไม่ ปัญหานี้ โจทก์มีสัญญาซื้อขายปุ๋ยและคำประกัน เอกสารหมาย จ.6 ซึ่งมีชื่อจำเลยที่ 2 ถึงที่ 19 และนายคำดีลงท้ายสัญญาในฐานะเป็นผู้ค้าประกันมาแสดงเป็นหลักฐาน โดยมีนายสุพร ซึ่งขณะเกิดเหตุมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้จัดการสหกรณ์จำเลยที่ 1 มาเบิกความสนับสนุนว่า นายสมจิตรได้ถือสัญญาซื้อขายปุ๋ยและคำประกัน ตามเอกสารหมาย จ.6 ซึ่งมีการพิมพ์ข้อความและลงนามผู้ซื้อ ผู้ค้าประกันไว้เรียบร้อยแล้วมาให้ตนลงชื่อเป็นพยานในฐานะผู้ช่วยผู้จัดการ เห็นว่า สหกรณ์ของจำเลยที่ 1 จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์แก่เกษตรกรทุกคนในชุมชน เกษตรกรผู้เป็นสมาชิกสหกรณ์ย่อมจะได้รับประโยชน์จากสหกรณ์นั้น และในการซื้อปุ๋ยของสหกรณ์ก็เพื่อนำมาขายให้แก่สมาชิกผู้ต้องการซื้อปุ๋ยในราคาถูก ซึ่งสหกรณ์ย่อมจะให้สมาชิกผู้ต้องการซื้อปุ๋ยนั้นเองผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเป็นผู้ค้าประกันในการทำสัญญาซื้อปุ๋ย จึงเชื่อได้ว่าเกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกทุกคนสมควรใจที่จะลงชื่อเป็นผู้ค้าประกันให้แก่สหกรณ์เพราะเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์จากสหกรณ์นั้น ไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องมีการปลอมลายมือชื่อของจำเลยและนายคำดีเพียง 7 คน จากจำนวน 20 คน ซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์นั้นเองเพื่อให้เป็นผู้ค้าประกันในสัญญาซื้อปุ๋ยกับโจทก์ จำเลยที่ 10 ที่ 14 ที่ 16 ที่ 17 และที่ 19 ก็คงน่าสืบเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของลายมือชื่อตนในเอกสารหมาย จ.6 กับลายมือชื่อตนในเอกสารหมาย ล.1 ถึง ล.8 เท่านั้น โดยไม่ได้มีการส่งลายมือชื่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจพิสูจน์แต่อย่างใด โดยเฉพาะจำเลยที่ 15 และที่ 20 ก็ไม่ได้นำสืบพยานเพื่อหักล้างว่าลายมือชื่อของจำเลยที่ 15 และนายคำดี เป็นลายมือชื่อปลอมดังที่ให้การต่อสู้ไว้ ประกอบกับเมื่อได้พิจารณาลายมือชื่อของจำเลยที่ 10 ที่ 14 ที่ 16 ที่ 17 และที่ 19 ในเอกสารหมาย จ.6 กับลายมือชื่อของจำเลยดังกล่าวในเอกสารหมาย ล.1 ถึง ล.8 แล้วก็เห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกัน แม้จะมีรายของนายใหญ่ (จำเลยที่ 14) และนายวิจิต (จำเลยที่ 16) ที่เปรียบเทียบแล้วจะเห็นความแตกต่างด้วยตาเปล่าได้ชัด แต่ก็อาจเป็นเพราะการลงลายมือชื่อที่ต่างเวลาและต่าง

สถานการณ์กับซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ย่อมจะเกิดความแตกต่างขึ้นได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณา ประกอบกันแล้วจึงเห็นว่า พยานหลักฐานโจทก์ที่นำสืบมีน้ำหนักน่าเชื่อมากกว่าพยานของฝ่าย จำเลย ฟังได้ว่า จำเลยที่ 10 ที่ 14 ถึงที่ 17 ที่ 19 และนายคำตลงชื่อเป็นผู้ค้าประกันจำเลยที่ 1 จริ่ง ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยมานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยทั้งยี่สิบในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาข้อสุดท้ายของจำเลยทั้งยี่สิบมีว่า ฟ้องโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ เห็นว่า โจทก์เป็นองค์การของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร พ.ศ.2517 มาตรา 6 (1) ถึง (8) แม้โจทก์จะมี วัตถุประสงค์เพื่อซื้อและจัดให้มีการซื้อผลิตผลเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนของ เกษตรกร รวมถึงเครื่องอุปโภคและบริโภคอันจำเป็นเพื่อจำหน่ายด้วยก็ตาม แต่ก็กำหนดให้ จำหน่ายในราคาอันสมควร จึงมิใช่เป็นการประกอบการค้าซึ่งมุ่งแสวงหากำไรเป็นปกติธุระ และแม้ สัญญาซื้อขายปุ๋ยตามเอกสารหมายเลข จ.6 ข้อ 2 วรรค 2 จะระบุว่า ส่วนราคาที่เหลือผู้ซื้อจะชำระให้ เสร็จสิ้นภายในวันที่.....โดยผู้ซื้อยินยอมเสียดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศ กำหนดราคาจำหน่ายปุ๋ย ลงวันที่ 2 เมษายน 2540 ตามเอกสารหมายเลข จ.26 ในทำนองต้องชำระ ราคาปุ๋ยสูงขึ้นในกรณีที่จำเลยที่ 1 ชำระราคาล่าช้า ก็หาได้แสดงว่าโจทก์มีวัตถุประสงค์มุ่งแสวงหา กำไรอันจะถือว่าเป็นการประกอบการค้าดังที่จำเลยทั้งยี่สิบยกขึ้นอ้างในฎีกาแต่อย่างใดไม่ โจทก์จึง มิใช่ผู้ประกอบการค้าตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (1) สิทธิเรียกร้องของโจทก์มิได้มีอายุความ 2 ปี ตามบทบัญญัติดังกล่าว ต้องใช้อายุความ 10 ปี ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยที่ 1 ชำระราคา ปุ๋ยครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2541 ตามใบเสร็จรับเงินเอกสารหมายเลข จ.16 ย่อมมีผลทำให้ อายุความสะดุดหยุดลง ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่เวลาดังกล่าวตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/15 วรรคสอง โจทก์นำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2543 ยังไม่พ้น 10 ปี ฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยปัญหานี้ มาชอบแล้ว ฎีกาของจำเลยทั้งยี่สิบในข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน ปัญหาวินิจฉัยต่อไปตามฎีกาของโจทก์ มีว่า ดอกเบี้ยที่โจทก์คิดในอัตราร้อยละ 9 และร้อยละ 12.5 ต่อปี เป็นเบี้ยปรับหรือไม่ และจำเลยที่ 1 ผิดนัดตั้งแต่เมื่อใด ปัญหานี้ตามสัญญาซื้อขายปุ๋ย เอกสารหมายเลข จ.6 ไม่ได้กำหนดเวลาชำระ ราคาปุ๋ยไว้ แต่สัญญาข้อ 2 กำหนดว่าผู้ซื้อยินยอมเสียดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศ กำหนดราคาจำหน่ายปุ๋ย ลงวันที่ 2 เมษายน 2540 ซึ่งประกาศของโจทก์ตามเอกสารหมายเลข จ.26 ดังกล่าว ได้กำหนดราคาจำหน่ายปุ๋ยและกำหนดหลักเกณฑ์การชำระค่าปุ๋ยไว้ว่า ชำระภายใน ระยะเวลา 6 เดือน ถือว่าชำระด้วยเงินสด ชำระภายในระยะเวลา 9 เดือน คิดดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี ของราคาเงินสดในส่วนที่เกิน 6 เดือน ชำระเกินกว่า 9 เดือน คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12.5 ต่อปี ของราคาเงินสดในส่วนที่เกิน 9 เดือน เห็นว่า กรณีนี้มีใช้เรื่องการกู้ยืมเงินซึ่งเป็นปกติธรรมดาที่จะมี การคิดดอกเบี้ยแก่กัน แต่เป็นเรื่องการซื้อขายสินค้าซึ่งโดยปกติจะไม่มี การคิดดอกเบี้ย จะมีแต่การ เรียกค่าเสียหายหากมีกรณีผิดสัญญาเกิดขึ้น ประกาศของโจทก์เรื่องราคาจำหน่ายปุ๋ยตามเอกสาร หมายเลข จ.26 ดังกล่าวข้างต้นที่กำหนดหลักเกณฑ์การชำระค่าปุ๋ยไว้ให้มีการเสียดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ชำระค่าปุ๋ยล่าช้า จึงย่อมจะมีความหมายทำนองกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าในกรณีที่ จำเลยที่ 1 ชำระหนี้เกิน 6 เดือน หรือ 9 เดือน ในอัตราลดหลั่นกันไป จึงถือได้ว่าเป็นเบี้ยปรับตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 ซึ่งเบี้ยปรับนี้หากกำหนดไว้สูงเกินส่วน ศาลย่อม ลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้โดยให้พิเคราะห์ถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอัน

ขอด้วยกฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สินตามมาตรา 383 ซึ่งศาลฎีกาพิเคราะห์ แล้วก็เห็นด้วยกับศาลล่างทั้งสองที่ว่า เบี้ยปรับดังกล่าวสูงเกินส่วนและกำหนดเบี้ยปรับลดลงเป็น ร้อยละ 7.5 ต่อปี ที่โจทก์ฎีกาว่า การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยดังกล่าวมีลักษณะเป็นดอกผลนิตินัยที่โจทก์ พึงได้รับตามสัญญานั้นพึงไม่ขึ้น ส่วนปัญหาว่า จำเลยที่ 1 ผิดนัดตั้งแต่เมื่อใดนั้น เห็นว่า เมื่อ สัญญาซื้อขายปุ๋ยตามเอกสารหมายเลข จ.6 ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ทั้งจะอนุมานจากพฤติการณ์ ทั้งปวงก็ไม่ได้ โจทก์จึงมีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203 วรรคหนึ่ง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าจำเลยที่ 1 ผิดนัดไม่ชำระหนี้ต่อเมื่อโจทก์ได้ ทวงถามแล้ว ข้อเท็จจริงคงได้ความจากทางนำสืบของโจทก์ว่า โจทก์มีหนังสือทวงถามให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้ค่าปุ๋ย ตามเอกสารหมายเลข จ.20 ถึง จ.25 โดยกำหนดให้จำเลยที่ 1 ชำระภายใน 15 วัน นับ แต่วันได้รับหนังสือ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าจำเลยที่ 1 ได้รับหนังสือทวงถามดังกล่าวแล้วหรือไม่ เมื่อใด จึงไม่อาจเริ่มนับวันที่จำเลยที่ 1 ผิดนัดได้ ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้จำเลยทั้งยี่สิบชำระ ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินที่ค้างชำระนับแต่วันฟ้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จจึง ชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์ที่ว่า พอจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงได้ว่า จำเลยที่ 1 จะต้องชำระหนี้ ค่าปุ๋ยแก่โจทก์ให้เสร็จสิ้นภายใน 12 เดือน และจำเลยทุกคนได้รับหนังสือทวงถามจากโจทก์แล้วนั้น ล้วนแต่พึงไม่ขึ้น" พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

พิสิฐ ฐิติภักดิ์ · พีรพล พิชัยวัฒน์ · ชินวิทย์ จินดา แต้มแก้ว

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/309/2552>